

Miért van kiemelt szerepe a védekezés ellenőrzésének e gyomnövény esetében?

Tudjuk, hogy Magyarországon évről-évre emelkedik az allergiás betegségben szenvedők száma, ami jelentős teher az egyén és a társadalom számára egyaránt. Ma hazánkban legalább két millióan érintettek e kellemetlen tüneteket okozó betegségben. E tünetek: csalánkiütés, kötőhártya gyulladás, szénanátha, asztma, legsúlyosabb esetben pedig anafilaxiás sokk is lehet.

Magyarországon a parlagfű pollenje az egyik leggyakoribb és legagresszívebb szezonális inhalatív allergén, amely allergiás keresztreakcióba léphet a következőkkel: egyéni érzékenység alapján a dinnyefélékkel, tökfélékkel, paradicsommal, banánnal és a salátafélékkel. Ez azt jelenti, hogy ezek fogyasztásakor is allergiás reakció alakulhat ki. A parlagfű pollen agresszivitását mutatja, hogy pl. nyírfa pollenből légköbméterenként 100 db feletti mennyiség vált ki allergiás tüneteket, a parlagfű pollenből már 20 db/légköbméter értékkel számolhatunk. Amíg a fa és pázsitfűfélék virágzási ideje rövid ideig tart, a parlagfű akár 4 hónapon keresztül is szórhatja pollenét.

A parlagfűről általában

Napjainkig folyamatosan jelennek meg új, invázió tulajdonságú gyomfajok a mezőgazdasági területeken, amelyek gondot okoznak a növénytermesztésben, termés kiesést okoznak, s befolyásolják, alakítják a termesztési- és gyomirtási technológiákat.

Vannak közöttük ugyanakkor olyanok is, amelyek amelltt, hogy régóta jelen vannak hazánk területén és a mezőgazdasági területeken gyomosítanak, humán egészségügyi problémát is okoznak. Ilyen faj pl. a parlagfű, amely súlyos közegészségügyi problémává vált, pollenje tömeges megbetegedéseket okoz.

A parlagfű biológiáját, valamint az ellene való védekezés lehetőségeit is nagyon jól ismerjük.

Az eredményes védekezést folyamatosan akadályozó nehézségeink oka tehát nem az, hogy nem rendelkezünk elégséges információkkal e gyomfajról.

Az elmúlt évek történéseinek ismeretében elmondható, egyre többen értik meg, hogy a parlagfű allergia és egyáltalán a parlagfű elleni küzdelem esetében rendkívül bonyolult, komplex problémáról van szó.

A parlagfű Amerikából származó, egyéves, kétszikű, 20-180 cm magas, általában dúsan elágazó, felálló szárú, változatos levélformával rendelkező alaggazdag növény. A levelek színe sötétzöld, a fonákjuk sötétszürke, sűrűn szőrözött.

Korai fejlettségénél összetéveszthető a бүдöske (*Thagetes*) nevű dísznövényvel, a paradicsom palántáival, ill. későbbi stádiumában a fekete üröm (*Artemisia vulgaris*) gyomfajjal, bár ezek a hasonlóságok csak felületesek. A vadon élő kender (*Cannabis sativa*) szintén allergén gyom, valójában alig hasonlít a parlagfűre. Gyakran előfordul mégis, hogy helytelenül a parlagfűvet nevezik vadkendernek.

A parlagfű növények 95 %-ban egylakiak, azaz a porzós és termős virágok egyaránt előfordulnak rajtuk.

A porzós virágzatok a hajtások csúcsán találhatóak, július közepétől-végétől jelennek meg, 7-10 nappal korábban, mint a nőivariak. A tömeges virágzás általában augusztusban van.

Egy virágzatban 15-35 csöves pártájú virág foglal helyet.

Sűrű állományban a porzós virágok, lazább térállásban a termősek vannak többségben. A termős virágzatok a felső levelek hónaljában találhatóak.

A parlagfű szélporozta növény, csak magokkal szaporodik.

A gyomfaj szaporító képletével leggyakrabban az „egy magvú fészek” alakjában találkozhatunk.

Az első magvak szeptember közepétől érnek be, tömegesen októberben jelennek meg. 92-96 % - ban életképesek, ősszel magnyugalmi állapotban vannak, csak tavasszal csíráznak.

A parlagfű magjai a talaj 6 °C történő melegedését követően kezdenek csírázni, általában 0,5-7 cm-es mélységből, néha mélyebbről is. Az első csiranövények megjelenése március 20. után várható.

A hajtásnövekedés június-júliusban a legintenzívebb, a porzós virágzatok megjelenése előtt.

Hazánk klímája kedvező a parlagfű számára. Az enyhén savanyú kémhatású, laza talajokat kedveli, de minden talajtípuson megtalálható.

Az első évben parlagon hagyott területeken fejlődik legjobban. Ha nem művelik a területet, négy év után jelentősen csökken a parlagfű mennyisége, élőlő fajok veszik át folyamatosan a helyét.

A parlagfű régóta nagy károkat okoz az országnak.

Kártételi módjai:

- mezőgazdasági kár (termés csökkentése, export kiesés)
- humán higiéné (pollen allergia)
- természetvédelmi kár
- környezetvédelmi kár (légszennyezés)
- turisztikai kár (pl. Balaton - külföldiek negatív megítélése)

Egy növény 8 milliárd virágporszem (pollen) termelésére képes egy szezonn (2-4 hónap) alatt. Pollenje, mint már utaltunk rá, igen hatékony antigéneket, (allergiát kiváltó anyagokat) tartalmaz, van közöttük, amelyek a hajtásban, szárban is előfordul.

A parlagfű gyors térhódításának jó néhány oka van. Ezek a tényezők nehezítik meg meggyénkben is a parlagfű-mentesítést.

A parlagfű nagy maghozama (Egy közepes nagyságú növény több ezer magot is hozhat.)

Hosszú ideig tartó csírázási képessége (A talaj mélyebb rétegeiben 30-40 év is lehet.)

Elhúzódó csírázása (A magok mintegy 60 %-a április-májusban, a többi egész nyáron keresztül, majd ősszel a fagyokig csírázik.)

A parlagfű maggal fertőzött vetőmag tételek (Hatékonyabb vetőmag tisztításra lenne szükség.)

A gondozatlanul hagyott- és parlagterületek növekedése (Gyakran csak a feljelentés, ill. a büntetéstől való félelem hatására (ill. akkor sem) végzik el a szükséges mentesítési munkát.)

A gyomirtási technológiák magas költsége

(A herbicid árak rohamos emelkedése miatt a mezőgazdasági termelők gyakran nem áldoznak a tökéletes gyomirtásra.)

A parlagfű alkalmazkodó-, hidegtűrő képességének megváltozása (Ehhez hozzájárul a fagymentes napok számának növekedése is.)

A gyomirtó szerekkel szembeni ellenálló képesség kialakulása

A gyomnövény **allelopátiája** (Olyan anyagokat bocsát ki a talajba, amelyek gátolják a kultúrnövények csírázását, s ez a szármadaradványaira is vonatkozik.)

Nem őshonos növény, hazánkban kevés a természetes ellensége

A tarlókezelések csökkenő volumene

A gyomfaj jó kompetíciós (versengési) képessége, a talajjal szembeni igénytelensége, jó szárazságtűrése

A pénzühiány (A védekezés egyik legnagyobb gátja. A mezőgazdasági területeken a **növénytermesztési technológiák hiányosságai, a rossz talajmunka és vetőágy készítés, a vetésforgó-, ill. a vetésváltás hiánya, a gyomirtatlan gabona területek növekedése** jórészt ebből eredeztethető. Eredménye: a rosszul kiválasztott technológia, a megkésett permetezés, végül a gyomos tábla, a parlagfű jelenléte, a büntetés.)

A legtöbb parlagfű a mezőgazdasági területeken fordul elő, ahol elsősorban a napraforgó kultúrában okoz gondot. Miért? Mert széles sortávú, a parlagfűvel egy növény családba tartozó növény, nagy területeken termesztjük, ugyanakkor nem kielégítő hatékonyságú a gyomirtási technológiája. Problémás még a parlagfű irtása a széles sortávú szántóföldi zöldségnövényekben (dinnye, tök) is.

A gyomfaj sajátos tulajdonságai miatt minden fertőzött területen komplex védekezési rendszert kell alkalmazni. Csak integrált módszerekkel, sok évig tartó gondos munkával irtható.

A művelt területeken vegyszeres és mechanikai védekezéssel, optimális agrotechnikával, azaz a vetésváltás, a tarlóművelés, a célirányos talajmunka adta lehetőségek kihasználásával; a ruderáliákon, parlagokon, az út-, és táblaszéleken kaszálással csökkenthetjük a parlagfű fertőzést.

Az őszi kalászosokban - megfelelő tőszám esetén - a parlagfű általában nem okoz gondot.

Kiritkult állományokban annál inkább, a szulfonil-urea típusú- (pl. Granstar Super 50 SX, Ally Max SX, Sekator OD), valamint a hormonhatású gyomirtó szerek (Mecaphar 750, Mecomorn 750 SL, Dezormon, stb.), valamint egyes kombinált hatóanyagú készítmények (pl. Lintur 70 WG, Colombus EC, Mustang SE, Taltos 450 WG, Genius WG) jó hatékonysággal irtják. Tavaszi kalászosokban szinte mindig szükséges védekezni ellene.

A gabonafélék érésének kezdetétől gyomelnyomó képességük fokozatosan megszűnik és megindul a parlagfű kelése, ill. fejlődése. A betakarítást követően intenzív növekedésnek indul.

A tarlókaszálás során a talajfelszínre hullott gyommagok a sekély bemunkálással gyors csirázásra készíthetők. Ezt követően a gyomnövények mechanikai vagy vegyszeres úton irthatók.

A tarlókezelést általában totális (minden zöld növényt elpusztító) glifozát hatóanyagú szerekkel (Glialka 480 Plus, Dominator, Medallon Premium, Glyphos, Roundup Mega, stb.) végzik, melyek a parlagfüvet is elpusztítják.

Kukoricában olyan, a parlagfű ellen hatékony, a kultúrnövény keléséig alkalmazható, tartamhatással rendelkező gyomirtó szerek állnak rendelkezésre, melyek hatáskifejtéséhez bemosó csapadéokra van szükség. (pl. Merlin Flexxx, Lumax, Adengo).

Szükség esetén a kultúrnövény kelése után is eredményesen beavatkozhatunk (Calaris, Cambio, Casper, Laudis OD, Pardner, stb). Az állománypermetezéssel alkalmazható készítmények a parlagfű ellen annak 2-6 leveles fejlettségénél a leghatékonyabbak.

Napraforgóban a kelése előtt kijuttatott, bemosó csapadékot igénylő Racer biztosítja a legjobb eredményt. Kelés után a Pledge 50 WP, gyomirtó szerekkel szemben toleráns hibridekben a Pulsar 40 SL, ill. az Express 40 SX alkalmazható, speciális technológiával. Az utóbbi két készítményt már a napraforgó termőterületének jelentős részén alkalmazzák, ami látható javulást hozhat a parlagfű elleni harcban.

A napraforgó betakarítás előtti deszikkálása (Reglone Air, Zopp) egyes esetekben szintén hatékony a parlagfű ellen.

A gyomirtási technológiák kiegészítő része lehet a sorközművelő kultivátorozás is.

A parlagfű irtására más kultúrákban is lehetőség van.

Szójában és borsóban a Basagran és a Pulsar 40 SL, burgonyában a Racer, a Sencor 70 WG és a Metriphar 70 WG használata említhető meg példaként.

Fokozott figyelmet kell fordítani a táblaszegélyek gyommentesen tartására is.

Szőlőben és gyümölcsösben ritkábban, főleg fiatal telepítésekben okoz gondot a parlagfű.

A sorközökben szükség szerint mechanikai úton, vagy takarónövény vetésével, a sorokban kezdetben szintén mechanikai úton, később vegyszeres permetezéssel hajtható végre a gyomok, így a parlagfű elleni védekezés is.

Védekezés városokban, belterületeken: Gyeptelepítés, kaszálás, mulcsozás (pl. fakéreg darabok felhasználásával), zárt növényállományok létrehozása - ahol lehetséges - a közterületeken is alkalmazható totális hatású, glifozát hatóanyagú szerekkel (pl. Glialka 480 Plus, Dominator, Medallon Premium, Glyphos, Roundup Mega), ill. a gyepekben szelektív készítményekkel (Gyom-Stop, Substral, Pázsitmester 1) gyomirtás végzése.

A kaszálást az erre irányuló kísérletek eredményei alapján legalább 2-3 alkalommal, közvetlenül a parlagfű virágbimbóinak megjelenése előtt (pl. június végén, majd július végén) kell végrehajtani. Egy rosszul időzített kaszálás viszont, amennyiben nincs folytatás, a parlagfű zöldtömegét és a porzós virágok mennyiségét növelheti.